

POSTANOWIENIE

Dnia 21 lipca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Myszka (przewodniczący)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

SSN Bogumiła Ustjanicz (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi J. W. i J. W.

o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem

Sądu Rejonowego w S. z dnia 29 listopada 2012 r., sygn. akt I Ns (...)

i prawomocnym postanowieniem Sądu Okręgowego w K.

z dnia 26 marca 2013 r. sygn. akt I Ca (...)

w sprawie z wniosku J. W. i J. W.

przy uczestnictwie I. B., M. B. i J. S.

o rozgraniczenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 21 lipca 2017 r.,

zażalenia uczestników postępowania I. B. i M. B.

na postanowienie Sądu Okręgowego w K.

z dnia 8 listopada 2016 r., sygn. akt I Ca (...),

**uchyla zaskarżone postanowienie objęte punktem II i
przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w K. do rozpoznania,
pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
zażaleniowego w końcowym orzeczeniu.**

UZASADNIENIE

Wnioskodawcy złożyli skargę o wznowienie postępowania w sprawie o rozgraniczenie zakończonej postanowieniem Sądu Rejonowego w S. z dnia 29 listopada 2012 r. i postanowieniem Sądu Okręgowego w K. z dnia 26 marca 2013 r. Podali, że w dniu 2 sierpnia 2013 r. uzyskali nowy dowód w postaci mapy będącej pierworysem, zgodnym z zasobem geodezyjnym i kartograficznym, obrazującym przebieg linii granicznej pomiędzy nieruchomościami. Oparcie orzeczenia na tym dokumencie spowodowałoby ustalenie przebiegu granicy zgodnie z ich wnioskiem. Opinia biegłego geodety będąca integralną częścią postanowienia Sądu Rejonowego nie uwzględniała tej mapy.

Postanowienie Sądu Okręgowego w K. z dnia 30 października 2013 r. odrzucające skargę wnioskodawców zostało uchylone postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 2014 r. Wyrażono w nim stanowisko, że biegły jedynie ogólnie powołał się na materiały otrzymane od Powiatowego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjno - Kartograficznej w S., a zatem należało je zweryfikować i skonkretyzować w toku postępowania wznowieniowego.

W ramach tego postępowania Sąd Okręgowy przeprowadził dowód z opinii biegłego geodety, dwukrotnie uzupełnianej, z uwagi na kwestionowanie wysuniętych wniosków. Z pisma biegłego P. P. wynikało, że przedłożona przez wnioskodawców mapa stanowi mapę ewidencji gruntów wykonaną na kopii mapy katastralnej. Uwidocznione na niej punkty graniczne zostały wrysowane w oparciu o materiały źródłowe z pomiarów w terenie, które były przedmiotem analizy przy wydawaniu przez niego opinii, ponieważ dysponował mapą ewidencyjną. Obie mapy różnią się jedynie tłem, a zatem mapa przedłożona nic nie zmienia w wydanych opiniach.

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w K. wznowił postępowanie zakończone prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego w S. z dnia 29 listopada 2011 r. oraz postanowieniem Sądu Okręgowego w K. z dnia 26 marca 2013 r., uchylił obydwa te postanowienia i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w S. do ponownego rozpoznania. Sąd ten stwierdził, że z pisma biegłego P. P.

wynika, iż nie dysponował mapą złożoną przez wnioskodawców. Na obecnym etapie nie można wykluczyć możliwości wpływu tej mapy na wynik postępowania, bo pismo biegłego nie było poprzedzone dokładną analizą wszystkich dokumentów. Zaznaczył, że wnioskodawcy czynili starania o uzyskanie mapy przedstawiającej sporne grunty po scaleniu, ale zdołali uzyskać ją dopiero po prawomocnym zakończeniu postępowania. Były zatem podstawy do wznowienia postępowania. Konieczność przeprowadzenia postępowania w całości była przyczyną uchylenia wydanych postanowień i przekazania sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego jej rozpoznania.

Uczestnicy I. B. i M. B. podnieśli w zażaleniu zarzut naruszenia art. 386 § 4 w związku z art. 382, art. 227 i 13 § 2 k.p.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie. W uzasadnieniu wskazali, że nie było podstaw do przeprowadzania postępowania dowodowego w całości, bo wystarczające było ustalenie, czy złożona mapa mogła mieć, a jeśli tak to, jaki i dlaczego, wpływ na przebieg granicy. Zaznaczyli, że brak w nim wskazania, że chodzi o postępowanie dowodowe. Stwierdzili, że nie zostały spełnione przesłanki wskazane w art. 386 § 4 k.p.c., z uwagi na możliwość uzupełnienia postępowania dowodowego przez Sąd Okręgowy, który nawet nie określił przyczyn prowadzenia postępowania dowodowego w całości. Uczestnicy domagali się uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kontrola orzeczenia sądu drugiej instancji, przeprowadzana w ramach zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c., ma charakter formalny, koncentrujący się na przesłankach uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji, nie wkracza w merytoryczne kompetencje tego sądu oraz zastosowanie przepisów postępowania, które nie odnoszą się do oceny zaistniałej sytuacji procesowej, w odniesieniu do przesłanek z art. 386 § 2 i 4 k.p.c. Sąd Najwyższy bada zatem prawidłowość przyjęcia przez sąd drugiej instancji, że w okolicznościach sprawy doszło w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji do nieważności postępowania (art. 386 § 2 k.p.c.), bądź też, iż zostały wypełnione przesłanki nierozpoznania istoty sprawy albo wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia

postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c.). Przedmiot tego badania ogranicza zakres dopuszczalnych zarzutów, które powinny być skupione na kwestionowaniu wystąpienia tych przesłanek (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2013 r., IV CZ 166/12; z dnia 13 marca 2013 r., IV CZ 15/13, z dnia 26 czerwca 2013 r., II CZ 13/13; z dnia 17 kwietnia 2013 r., V CZ 108/12; z dnia 26 września 2013 r., II CZ 41/13; z dnia 5 czerwca 2014 r., IV CZ 32/14, niepublikowane).

Orzeczenie sądu drugiej instancji uchylające orzeczenie sądu pierwszej instancji i przekazujące sprawę do ponownego rozpoznania na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. stanowi wyjątek od obowiązku zakończenia postępowania przez sąd drugiej instancji i możliwe jest tylko w razie zaistnienia wskazanych przyczyn, co wyłącza dopuszczalność wykładni rozszerzającej tego uregulowania i stosowania go do innych przypadków, niewskazanych wprost w jego treści. Te przyczyny uchylenia mają samodzielny charakter, chociaż mogą występować także łącznie.

Utrwalone zostało w orzecznictwie stanowisko, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, jeżeli sąd zaniechał zbadania merytorycznej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa, unicestwiająca roszczenie (por. (zob. wyroki SN: z dnia 9 stycznia 2001 r., I PKN 642/00, OSNAPiUS 2002, Nr 17, poz. 409, z dnia 5 lutego 2002 r., I PKN 845/00, OSNP 2004, Nr 3, poz. 46, z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003, Nr 3, poz. 36, z dnia 25 listopada 2003 r., II CK 293/02; z dnia 24 marca 2004 r., I CK 505/03; z dnia 16 czerwca 2011 r., I UK 15/11, OSNP 2012, nr 15-16, poz. 199). Odnosi się to do prekluzji, przedawnienia, potrącenia, braku legitymacji, prawa zatrzymania albo do zaniechania zbadania w ogóle materialnej podstawy żądania, niezbadania podstawy merytorycznej dochodzonego roszczenia.

Druga, alternatywna przyczyna uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji, wskazana w art. 386 § 4 k.p.c., związana jest ze stwierdzeniem wymagania przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Do jej zaistnienia dochodzi wówczas, gdy merytoryczne rozpoznanie sporu przez sąd drugiej instancji

wymagałoby przeprowadzenia przez ten sąd całego postępowania dowodowego. Jeżeli konieczne jest jedynie usunięcie wad lub uzupełnienie braków postępowania dowodowego w określonej kwestii lub przeprowadzenie dowodów, które sąd pierwszej instancji bezpodstawnie pominął, nie zachodzi podstawa do uchylenia orzeczenia. Postępowanie apelacyjne obejmuje merytoryczne rozpoznanie sprawy, a sąd odwoławczy, kontynuując postępowanie przed sądem pierwszej instancji, rozpoznaje sprawę na nowo w sposób w zasadzie nieograniczony (art. 378 § 1 i art. 382).

W rozpoznawanej sprawie Sąd Okręgowy był sądem właściwym do wznowienia postępowania, stosownie do art. 405 k.p.c., na podstawach określonych w art. 403 k.p.c. (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 2007 r., III CZP 137/06, OSNC 2007, nr 9, poz.125). Dotyczy to zarówno stadium badania dopuszczalności wznowienia, jak i stadium ponownego rozpoznania sprawy, przy czym mogą one być prowadzone kolejno po sobie albo równolegle. Zgodnie z art. 412 § 1 k.p.c., rozpoznanie sprawy na nowo w granicach, jakie zakreśla podstawa wznowienia, następuje na zasadach, które mają zastosowanie na tym etapie postępowania, w którym doszło do wznowienia (art. 381 w związku z art. 406 k.p.c.). Celem skargi jest podjęcie i kontynuowanie prawomocnie zakończonego postępowania w tej instancji, w której orzekał sąd właściwy do wznowienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2015 r., III CSK 375/14, niepubl.). Sprawa wraca do stanu sprzed uprawomocnienia się orzeczenia i kontynuowane jest jej rozpoznanie. Podstawa wznowienia rozstrzyga również, w jakim zakresie uwzględnić należy wyniki poprzedniego postępowania. Sąd musi powtórzyć i uzupełnić wcześniej przeprowadzone postępowanie w takim zakresie, w którym materiał procesowy wcześniej zgromadzony jest dotknięty podstawą wznowienia. Dokonuje on własnej, w pełni samodzielnej oceny prawnej żądań stanowiących przedmiot sprawy we wznowionym postępowaniu, nie jest związany oceną dokonaną wcześniej przez sąd, który wydał orzeczenie objęte skargą.

Postanowienie Sądu Okręgowego o uchyleniu orzeczeń Sądów obu instancji i przekazaniu do ponownego rozpoznania sprawy Sądowi pierwszej instancji, po wznowieniu postępowania podyktowane było koniecznością przeprowadzenia

postępowania w całości. Nie zostało jednak sprecyzowane o jakie postępowanie chodzi, jak też z jakich przyczyn nie może być ono przeprowadzone przez Sąd właściwy do wznowienia postępowania. Nie było podstaw do przyjęcia, że została spełniona przesłanka objęta art. 386 § 4 k.p.c., stanowiąca o konieczności przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Podkreślenia wymaga, że sąd drugiej instancji, także rozpoznając skargę o wznowienie postępowania, stosuje przepisy o postępowaniu apelacyjnym, a zatem jest uprawniony do prowadzenia postępowania dowodowego w taki sposób, w jaki może i powinien to uczynić sąd pierwszej instancji, na co zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07 (OSNC 2008, nr 6, poz. 55). Nietrafne było zatem odwołanie się w okolicznościach tej sprawy do art. 386 § 4 k.p.c. W tej sytuacji rozpoznanie zarzutu naruszenia art. 227 i art. 382 k.p.c. w związku z art. 386 § 4 k.p.c. było bezprzedmiotowe.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku 394¹ § 3 i w zw. z 394¹ § 3 i art. 108 § 2 oraz art. 398²¹ k.p.c. orzekł jak w sentencji.

jw

r.g.